بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2025/HC-B12/10
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަޙީދު/ ގ.ވިލޭސިރާ
- އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: ބޭލު އަމުރު

ޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނާޞިޙް
ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްލަޠީފު ޙުސައިން

ނިންމި ތާރީޚު: 01 ޛުލްޤަޢިދާ 1446 / 29 އެޕްރީލް 2025

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 16 ޝައްވާލް 1446 / 14 އޭޕްރީލް 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޙުކުމް:

- **ނަންބަރު:** 145-J/MA/2025/559
- **ނިންމި ކޯޓު:** ޖުވެނައިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 22 މާރިޗު 2025
- **ނިންމި ތާރީޚު:** 22 މާރިޗު 2025

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

[illegible]

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް

[illegible]

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 145 [illegible] 13 [illegible] 76 [illegible]

ވަކީލުން [illegible]

މައްސަލާގެ ޚުލާޞާ

1. މިއީ، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި [illegible]/ މުޙައްމަދު ސަފްވާން ފަރީދުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން [illegible] ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހެވެ.

2. މި ނިޔާގައި "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ މުޙައްމަދު ސަފްވާން ފަރީދަށް ނިސްބަތްކޮށްފައެވެ. "އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް" ކަމަށް ނުވަތަ "ދައުލަތް" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ނިސްބަތްކޮށްފައެވެ. އަދި "ދަށު ކޯޓު" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ ޖުވެނައިލް ކޯޓަށް ނިސްބަތްކޮށްފައެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

3. ކޮންޓްރޯލަރ އޮފް އިމިގްރޭޝަން މުޙައްމަދު ސަފްވާން ފަރީދު އަދި [illegible] [illegible] އިމިގްރޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] އިމިގްރޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އަމަލުތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލައާ ގުޅިގެން، 21 މާރިޗު 2025 ގެ 23:42 ގައި ކޯޓު އަމުރުއެއް[1]ގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ސަފްވާން ފަރީދު ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ.[2]

---

[1] ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2025/145 ކޯޓު އަމުރު

[2] ދިވެހި ފުލުހުންގެ [illegible] ނަންބަރު TD1624SS ހައްޔަރުކުރެވުނު މީހާގެ މައުލޫމާތު ފޯމު

4. އެއަށްފަހު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރި ވާނެކަމަށް ފެންނާތީ، 15 (ފަނަރަ) ދުވަހަށް (22 މާރިޗު 2025 އިން 06 އޭޕްރީލް 2025 ގެ ނިޔަލަށް) މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަޙީދު ބަންދުކުރުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އަމުރުނެރުއްވައިފައެވެ.[3]

5. މި ބަންދުގެ އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ގޮސްފައެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

6. ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

6.1 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 އަމުރުން މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަޙީދުގެ ހައްޔަރު އިޖުރާއަތު ރަނގަޅުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އޭނާ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވާކަމާއި، އޭނާގެ ހައްޔަރު އިޖުރާއަތު ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ، އަދި ބަންދު މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައިވާއިރުވެސް، ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކާރިސާތަކުގެ ތަފްޞީލުތަކެއްގައި، އެކަމާ ޝަރީޢަތުން ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި ހުށަހެޅި ޙާލަތު ސާބިތުކުރާނެ ހެކި، މި އަމުރަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 76 ވަނަ މާއްދާއިން ލާޒިމުކޮށްފައިވާ، ބަންދުގެ [illegible] [illegible] ނުކުތާ؛ އާއި

6.2 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 އަމުރު ނެރުނުއިރު، އެ އަމުރަށް ފުރިހަމަވާން ޖެހޭ އުސޫލު ޤާނޫނު ނަންބަރު (12/2016) (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ

---

[3] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 ކޯޓު އަމުރު

ޚިލާފުވުންކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]، މި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559

އަމުރުގައި ނިންމި އިޖުރާއީ ނިންމުމާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛ އާއި

6.3 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު J/MA/2025/559-145 އަމުރުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ހ) [illegible] 13 [illegible] 13 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛ އަދި

6.4 [illegible] 17 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 20 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ބެލެވެން ނެތްކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާކަމާއި، އެކަމުގެ ސަބަބެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ތަފާތުކަމަށް [illegible] ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތަކުގެ [illegible] އެހެން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތްކަމަށް ކަމަށާއި، މި ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކުގެ ޚުލާސާ

ފުރަތަމަ ނުކުތާއަށް

7. ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށްތަކުގެ އިލްތިބާސް އޮންނަ [illegible] [illegible]، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ދައުލަތުން އެއްބަސްވާ ކަމެއް ކަމަށާއި، މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަކީލު [illegible] ބަންދު މުއްދަތު [illegible] [illegible] އެ [illegible] އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ހަމަ އެއްވެސް [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަތީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible].

8. ހަމައެކަނި އޮތް ދަރުސަކީ، މިހާރު [illegible] [illegible] [illegible]، މަތީ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] މަތީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް [illegible]
[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަތީ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަތީ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
އެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަތީ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މަތީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

9. މި [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible] [illegible] އަދި
އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] މި [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]
ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޤާނޫނުގެ ޢާއިލީ ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަދި އިތުރުން 7 ފަރާތެއް⁴ ގެ ޝަރީޢަތްތަކުގައި އެކަށީގެން ދޭންޖެހޭތީ

މިހެއްދެވި ސަބަބުން ފެނިގެން ހުކުމެއް ހުށަހަޅާފައިވާކަމެވެ.

10. މަރުޙަލާގެ ނިންމުމުގައި، "...ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީ، ގޮތުގެން

ތަޙުޤީޤު ހިންގުން (ކްރިމިނަލް އިންވެސްޓިގޭޝަން) ގެ ތަޢާރަފެވެ. މި މަޤްޞަދުގައި މަދަނީ ފޮރުވިފައިވާ ގ

ދުވަހުގެ ކުރިން، އެ ދުވަހުގައި ގެނެސް ހުށަހަޅާ ކުށުގެ ތަޙުޤީޤު ހިމަނައިގެން ކުރިއަށް

ގެންދިއުމުގެ، ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ބޭ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް އެކަށީގެން އެބައި ހިނގާފައިވާ

އަމުރެވެ." މިގޮތުން ކަނޑައަޅައިފައި ކަނޑައެޅުން ތަފާތު ނޫނީކަމުގައި، އެއީ މިހެއްދެވި ސަބަބުން ފެނިގެން

މައްސަލަ ކުރި މަރުޙަލާގެ ފުލުހުންގެ ތަޙުޤީޤު ކުރެވުމަށް ގެންދިޔައީ ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ބޭ

ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް އެބައި ހިނގާފައިވާ ގޮތުން ނިންމާފައިވާއިރު، އަދި މަރުޙަލާގެ ފުލުހުންގެ

އެދުނު ޝަރީޢަތުގެ ހައިސިއްޔަތު ގެނެސްދިނުމުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަސައްކަތް ނިމެމުން ކުރި

މަރުޙަލާގެ ތަޙުޤީޤު އެއްވެސް ފަރާތަކުން ތަޙުޤީޤު ނިންމާފައިވާތީ މިހެއްދެވި ސަބަބުން ފެނިގެން

ހުކުމެއް ހުށަހަޅާފައިވާކަމެވެ.

11. މިހެއްދެވި ސަބަބުން ފެނިގެން މައްސަލަ ކުރި މަރުޙަލާގެ ފުލުހުންގެ އެއްވެސް ބައެއް، އެކަމުގެ މައްސަލަ

ކުރި ޝަރީޢަތުގެ ފުލުހުގެ ފާހަގަކުރި ގޮތުން ކުރި މަރުޙަލާގެ ފުލުހުގެ ނުވާނެކަމަށް، މިގޮތުން

ހުށަހަޅަމުން ގޮތުން އެކަމުގެ މައްސަލަ ކުރިކަމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ފުލުހުގެ ހުށަހަޅާތީ އެ ގެންދިޔުމަށް

ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްގެންދިޔައީ، އެކަން ކުރިން އެއްޗެއް ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް އެއްވެސް ބައިވެރިވުމެއް

ނުލިބިގެންނެވި، މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިއަށް

ހުށަހަޅާ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްގެންދިޔުން ނޫން އެހެން ގޮތަކަށް ސިފަކުރެވިދާނެ ހެކިތަކެއް ނެތްކަމަށް

---

[4]

ފާހަގަކޮށް، މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވި އަމުރެއްކަމަށް އޭނާގެ ވަކީލުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

12. ފުލުހުންގެ އިޖުރާއަތުތަކަށް ސަމާލުކަމަށް ދަށު ހުކުމް ކަނޑައެޅި ވަނީ ވޯރަންޓުގެ މުއްދަތު ދިގުންކަމާއި އެއީ އެ ތުހުމަތު ކުރެވުނު އިތުރުވެސް ފުލުހުންނަށް ދިރާސާ އެ ސަބަބުގެ މައްސަލަކަށްވެސް އަމުރުގެ އިތުރު ބާރުން އުނދަގޫކުރާތީ، އެންނަކުރުން، މުޅިއަކުރު ސަލާމަތަށް ވިދާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ސަބަބު އެބަހުރި ނުވަތަ ނުބަލާ ކަނޑައަޅައި ވަޒަންކުރުމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާއާ ސަރީޙަކޮށްބުނެފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ، މިހެންކަމުން ސަލާމަތާ ވިދާ މައްސަލަ ފުލުހުން ތުހުމަތުކުރާ މީހާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓަށް ދޭން އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން އެ ފަދަ ހުރިތޯ ނުވަތަ ނުހުރިކަމަށް މިހެންކަމުން ސަލާމަތާ ވިދާ ހައިކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

13. ނަމަވެސް، ތުހުމަތު ކޯޓުން އަމުރުކުރެއްވި އެގޮތަށް ނުކުތާއަށް އަމުރުގެ އިތުރު ބާރުން ބެލުމުން ސާފުވާކަމާއި، ހިނގާދިޔަ ވަޒަންކުރުމާއި، ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭކަމަށް ހުރި އަސްބާބު ނުވަތަ ނުބަލާ ބެލުމަށް ރިޢާޔަތްކުރުއްވާ ކަންކަމުގެ ތަފްސީލުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަންކަމަކަށް ބަލާފައި، މިހެންކަމުން ސަލާމަތާ ވިދާގެ މައްސަލަ ކޯޓު ކޯޓުގެ ކަންތަކުގެ ފުރިހަމަކަމުގެ ބާވަތްތަކާއި އެކަންކަން ހިނގިކަމަށް ފުރިހަމަކޮށްދޭން ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަކަށް މިހެންކަމުން ސަލާމަތާ ވިދާ ހައިކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

14. އެކަމަށް އިތުރުން ކުރި ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 އަމުރުގެ ކުރީ ބައިގައި ކަނޑައަޅުއްވާ އިޖުރާއީ ނިންމުމާ ދިފާޢުކުރުމާއި، އެހެން އިޖުރާއީ ގޮތުން ނިންމާފައިވާ، މިހެންކަމުން ސަލާމަތާ ވިދާ މައްސަލަ ކުރި ވޯރަންޓުގެ ތުހުމަތު ފުލުހުން ކުރާތީ، އެ

ތުހުމަތުގެ ބައިގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއަށް އަމަލުކުރުމުންވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށާއި، އެ މާއްދާއަށް އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ އެހެން ތުހުމަތުތަކާ ގުޅިގެންކަމަށްކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

15. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާއާއި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ސަލްމާން [illegible] ބަންދުގައި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ވަޒަންކޮށްފައިވާނަމަ، [illegible] ލޯންޑްރިންގެ ކުށުގެ ތުހުމަތު [illegible] ބަލައިގެންނެއް ނޫންކަމާއި، [illegible] ތުހުމަތުތަކާއި ތުހުމަތުގެ އަމަލުތަކާއި [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށްގެންކަމާއި، އެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތިންވަނަ ނުކުތާއާމެދު

16. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 ކޯޓު އަމުރުން މުޙައްމަދު ސަލްމާން [illegible] ބަންދުގައި ބަހައްޓަން [illegible]، [illegible] 'ބަންދުގައި [illegible]' މި [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއީ "...ބަންދުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފެންނާނެއެވެ." [illegible]، އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] އަށް (ހ) މާއްދާގެ ވަނަ 13 ގަވާއިދުގެ އިޖުރާއަތުގެ ޖިނާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ސަލްމާން [illegible] ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

17. ނަމަވެސް، އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރަނީ ދެއްކަން ނުފޫޒު ކޯޓުތަކުގެ އިޖުތިހާދު އޮތްކަން ނުވަތަ ނެތްކަން ވަޒަންކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވިދާނެ ކަންތައްތައްކަމަށް ފާހަގަކޮށް، މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަކީލުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އަކުރު ބެލުމުގައި އެ މާއްދާގެ (ނ) އަށްވެސް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއީ މުޖްތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތްތޯ ބެލުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުމަށް އެ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، ނަމަވެސް، އެއަކުރާއެކު 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކަންކަމަށްވެސް ރިޢާޔަތްކުރުމުން ނުކުމެފައިވާ ނަތީޖާ [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަނީ، ހަމައެކަނި 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ގޮތެއް ކަނޑައެޅި [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible]

18. [illegible] 13 ވަނަ [illegible]

[illegible]

19. މުޙައްމަދު ސަފްވާން ވަޙީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި 20 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] ބާބުގެ ދެވަނަ ނަންބަރުގައި "... [illegible] ސަރީޙަކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible]

20. މުޙައްމަދު ސަފްވާން ވަޙީދު ބަންދުގައި [illegible] 4 ވަނަ [illegible] "..[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible]

ގެއްލިގެންދާނެ ފަދަ އަމަލެއްކަން ފާހަގަކުރެވޭކަން" މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، މިއީ [illegible] ފާހަގަކުރާ ކަންތައްތައް ކަމަށް [illegible] [illegible]ވެއެވެ.

21. މިހާރުވެސް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ [illegible] [illegible] އެހެން މައްސަލަތަކުގައިވެސް [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި [illegible] ފާހަގަކޮށް، އެ [illegible] ހިނގާފައިވާތީވެސް [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ފާހަގަކޮށް، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާގެ ނިސްބަތްކޮށްފައިވާ އިސް މަޤާމުގެ [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

22. ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ހެކީގެ ޤާނޫނު) ގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި އޮންނަނީ "(ށ) ވަކި ކަމެއް އެއީ ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެއްގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] (ހެކީގެ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފު ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުލި ނުކުތާ:

23. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 އަމުރު ބާޠިލުކޮށްދީ، މުވައްކިލު ހިރާސަތުން ވަކިން ވަގުތުން މިނިވަންކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ކަރުދާސް ފަރާތަކަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކުގެ ދިރާސާ

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާގުޅޭ

24. މަތީ ކޯޓުތަކުގެ ކަން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި ޕްރީޓްރަޔަލް ޑިޓެންޝަން ހުކުމަކީ މަތީ ކޯޓުތަކުގެ ކަން ގޮތުގައިވާ ކަން ސާބިތުކުރުމުގައި އެންމެހާ ނަޒާހަތު ދިފާޢުކުރުމުގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ޢަބްދުލްޙަކީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[5] ގަޟިއްޔާގެ 182 ވަނަ ނުކުތާއިން ސާފުކޮށް އަންގަވާފައި، އެ ގަޟިއްޔާގެ 188 ވަނަ ނުކުތާގައި ސާފުކޮށް، ކުރިއަށްދިއުމުގެ ކަން ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ ކަމުގައިވާތީ މަތީ ކޯޓުތަކުގެ ކަން ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައި އެއް އުސޫލުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް މުޅި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީޤު ބާޠިލުކޮށްލުމަކީ ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

25. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ޤާޟީ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން މި މައްސަލައިގައި މަތީ ކޯޓުތަކުގެ ޙުކުމްތަކުގައިވާ، އެ ޙުކުމްތަކުގައި ދިގުން ފުރުޞަތު ކުރަންޖެހޭ ތަޙްޤީޤުތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރާ ގޮތުން ހުރި ކައި ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ހަވާލުކުރުމަށް ދުވަސް ނަގާފައި އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު މިދާން މި މައްސަލައިގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި ޖޮއިންޓް އިންވެސްޓިގޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައިވާކަން

---

[5] 2021/SC-A/30

ފާހަގަކުރާ ކަމާއި، މި އަމުރު ނެރުއްވުމުގައި މަސްލަހަތެއް އެކުލެވޭ ހުރިހާ ތަކެތި މަސްއޫލިއްޔަތުން އެ ހިނދުން މި ބާވަތުގެ އެއްބަސްވުމަކަށް ނުރުހުން އޮތުމަށްވުރެ، މިހާރު އެ އިންތިޒާމު ވަނީ ހަމަޖެހިފައިކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ..

26.އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު މިއީ އިސްތިއުނާފު ޢަރުޒީގެ ގޮތުން ނުކުތާއެއްކަމުގައި ދައުލަތުން ނުދެކެކަމާއި، އެއީ ދަޢުވާގެ މިޒާނަށް ފޯރާނެ އެއްޗެއް ބަލައިނުގަތުމުގެ ހައްގެއްކަމާއި، އަދި ހަޤީޤަތުގައި ދަޢުވާގެ ނިންމުން އޮތީ ފޯރާ އެއްގޮތަކަށްކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކުރެއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާގުޅޭ

27. އިސްތިއުނާފު ދެވަނަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ބަހުސަކީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ދެއްކި ވާހަކަތަކާ ގުޅިގެން ބަހުސްކުރި ކަމާއި، އެގޮތުން ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި މަނި ލޯންޑަރިންގެ ވާރަ ޚަރަޖާ ގުޅޭ ގެއްލުންތައް ނިމެނީ ދެމަފިރިންކަމަށް ބެލެވޭކަމަށް، "ޚަރަޖުކުރަންޖެހޭ މަސްލަހަތެއް ނުހުރި މަނި ލޯންޑަރިންގެ ހެކި އެއްވެސް ވަރަކަށް ހާޒިރުކޮށް ނުދެއްވާކަމަށް" ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، އެކަން އަދަށް ޚިލާފު ކަމުގެއިރާދަ މަސްލަހަތެއްގެ ހެކިއެއްވެސް ވެރިވެރިކަށްފައިވާކަމުގެ ސަބަބު ނެތްކަމާއި މި އިސްތިއުނާފުގައި "ޚަރަޖުކުރަންޖެހޭ އަދަލުވެރި ވެސް ހެކިތަކަށް ރިއާޔަތްކުރަން" ކަމަށް ބަލައިގަންނަވައި، މިއީ ޚާދިސާ ހެކިތަކުގެ ބަލައިގަތުމުގެ އުސޫލަށް ނުރިޢާޔަތްކުރެވުނު ކަމެއްކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

28.މަނި ލޯންޑަރިންގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި، ވަކި ދުވަހަކު ކުރަންޖެހޭ ހިދުމަތެއް ދޫކޮށްލަކަން އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ބޭނުންކުރުން ޝަރުޢީ ގޮތުން ޤަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ކަމުގައި ދޭހަވާ ގޮތަށް ޝަރީޢަތުން ބަލައިގަތުމުގެ މިނިވަން އުސޫލުތަކަށް ކުރާއެއްނަމަ ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި، މަނި ލޯންޑަރިންގެ ކުށް ހިނގައިދިޔަކަން ދޭހަވާގޮތަށްޓަކައި ކުށް ކުރިކަން ކުރިޔަށް ދޭހަވާގޮތުގެ އިސްތިޢުމާލު ޚަރަޖުކުރަނީ އަދާހާ ގޮތުން ހުރި ހުރި

ވަޒަންކުރަންޖެހޭކަމާއި، އެކަން އެގޮތަށް ކުރުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފުވާ އަސާސެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ބުނެނުދެވޭކަމާއި، ވީމާ، މިއީވެސް އިސްތިއުނާފީ [illegible] ދިމާކުރެވޭ ފަދައަކުން [illegible] ނުކުތާއެއްކަމަށް ދައުލަތުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **[illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible]**[6] ޤަޟިއްޔާއާ ހަވާލާދީ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތިންވަނަ ނުކުތާއާގުޅޭ

29. މި ނުކުތާގައި ޤާނޫނީ އެއްވެސް ބަހުސެއް ހުށަހަޅައިފައިނުވާކަމާއި، [illegible] [illegible] ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުފެންނަކަމާއި، [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

30. އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން އަމުރުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3، 4، 5 އަދި 6 ވަނަ ނަންބަރަށް [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހި ޤާނޫނުގެ [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] [illegible] (ނ) [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[6] 2019/SC-L/91

31. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ދަސްތޫރުގެ ޤާނޫނީ ބަޔާން ނިޔާއަތުން ކުރައްވާފައިވާކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވިނަމަވެސް، 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޢަދަދު ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާއިރު، [illegible] އިތުރު ބަޔާނުގެ ދަށުން 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހުރި އަދަބުތަކާ ގުޅިގެން ޤާނޫނީ ބަޔާން ފިޔަވަޅު އަޅާފައިވާކަމާއި، 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ދަށުން ހުރި އަދަބުތަކާ ގުޅިގެން ފިޔަވަޅު އަޅާފައިވަނީ ވެސް ޤާނޫނުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއާއި، އެންމެކަމުން މި އަދުވާ ގުޅިގެން ގޮތް ނިންމުމުގައި ޤާނޫނީ ވަކިން ގޮތަށް 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ވުރެ ގޮތަށް (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައިވަނީ ބޮޑުވެފައި ތަނަވަސް ފާހަގަކޮށް ނިންމަވާފައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއާގުޅޭ

32. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ދަޢުލަތުގެ ފަރިޔާދު ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސަބަބެއްކަމަށް މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ރިޢާޔަތްކުރެވޭ ދިފާޢުން ފާހަގަކުރާ މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކާއި އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ވީމާ ޝާހިދުން ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ފަރާތުގައި، އެއް [illegible] ކުރަން އެންމެހާ އެއްގޮތްވާ އެއް ޝަރީޢަތެއްގައި ބިޑުވުން ބަޔާންކުރުމަށް ނުވާނެތީ، އެ މައްސަލައިގެ އަދި އެ [illegible] އެއްގޮތްވާ އެއް ޝަރީޢަތެއްގައި ބިޑުވުން ބަޔާންކުރުމަށް ނުވާނެތީ، އެ [illegible] ޝަރީޢަތް ބަޔާންކުރަން ނުކުރެވޭ ވީމާ [illegible] ބޮޑުތަނުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ކުރުމުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

33. ކޯޓުގެ މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކާއި، މައްސަލައިގައި ކަށަވަރުވާ ގޮތުން، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ބާރުބޮޑު ހިނދު މިއީ އެއް ޝަރީޢަތެއްގައި ދިޔަ ބައްދަލުކޮށް ސަބަބެއްކަމަށް ކަށަވަރުކުރެވޭ ގޮތެއް ނެތްކަމާއި އެ ކޯޓުތަކުން [illegible] އެއް ޝަރީޢަތެއްގައި ދިއުން ބައްދަލު ނުކުރެވޭތީއާއި، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ކޮށްފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި ކުރިއަށް ދިޔަ ކޯޓުގެ އަދަދު ހިނދު ގޮތާއި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ

ވަޤާއިޢަތާއި އަދި މި މައްސަލަތަކުގެ ވަކި ވަކި ވާޤިޢާތަކަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް އާންމުކޮށް ފެންނަން ހުންނަ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ނޫންކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

34. މީގެ އިތުރުން، ފަނޑިޔާރުންނަށް ނިންމުމުގެ [illegible] ފަނޑިޔާރުންގެ [illegible] ހުށަހަޅާ ވަކި [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަސޫލުﷲ [illegible] [illegible] 90 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

35. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ އިސްތިއުނާފީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އިސްތިއުނާފީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދިފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފާ ގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް

36. މި ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކޯޓު އަމުރަކީ، މުވައްޒަފު ސަލްމާން ވަކިކުރު 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތް ބަންދުކުރަން ކުރިމަތިން ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ އަމުރަކަށް އެދެއެވެ. އެ އަމުރު، މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި މުވައްޒަފު ސަލްމާން ވަކިކުރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[7] 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގައި [illegible].

37. [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible]. މި މައްސަލައިގައި [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގައި [illegible] 17 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާ [illegible] 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ [illegible].

---

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 ([illegible] "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" [illegible])

ޤާނޫނު އަސާސީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަން ބެލުން

38. މުޙައްމަދު ސަލްމާން ވަޙީދު 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުކުރުމަށް ކުރި އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެއީ ހުކުމަކަށްވުމުން، އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ދަށުކޯޓުން ނެރެފައިވާ ބަންދު އަމުރަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއިން ޟާމިންކޮށްފައިވާ، ތަޙްޤީޤީ ދެ އިދާރާގެ އިޚްތިޞާޞް ހިނގާ މައްސަލަތަކުގައި ޚާއްޞަ އިޚްތިޞާޞް އޮތް އިދާރާއަށް ތަޙްޤީޤުކުރުން ނުވަތަ ޖޮއިންޓް އިންވެސްޓިގޭޝަނެއް ހިންގުމުގެ އުސޫލާ ޚިލާފު އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރާ ނުކުތާއެވެ.

39. އެ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **ޢަބްދުލް ވުހައިބިން އަދި އިތުރު 7 ފަރާތް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް** ޤަޟިއްޔާއި[8] އެ ޤަޟިއްޔާއަށް ތާއީދުކޮށް ނިންމާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަބްދުލް ވުހައިބިން އަދި އިތުރު 7 ފަރާތް**[9] ޤަޟިއްޔާއަށް މި ކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް މައްސަލައާ ވަރަށް ގުޅުންހުރި ޤަޟިއްޔާއެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ، ބަންދު އަމުރު ދޫކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، މި ޤަޟިއްޔާ ސާބިތު ބަންދު އަމުރުގެ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ، އެ ޤަޟިއްޔާގައި އޮތް މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު ނިޔާގައި އޮތް ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. ނަމަވެސް، މި ޤަޟިއްޔާއަކީ، މި ޤަޟިއްޔާގައި އޮތް ތަފްޞީލު ނިޔާގައި ޤަޟިއްޔާއެއް ނޫނެވެ. މި ޤަޟިއްޔާއަކީ، ހަމަ މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލުގެ އެކަށީގެންވާ ބަންދު އަމުރުގެ އިސްތިއުނާފުކުރި ޤަޟިއްޔާއެވެ.

---

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/HC-B12/84,85,86,87,88,89,90,91

[9] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/77

40. އިސްތިއުނާފީ ހުށަހަޅާ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން، ބަޔާންކޮށްފައިވާކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދަޢުވާގެ ނިންމުމުން ޤާނޫނާ ޚިލާފުވާ ގޮތެއް، ޤާނޫނީ ނަޒަރިއްޔާތަކާ ޚިލާފުވެ، ޤާނޫނީ ބަޔާނެއް އެދުނު ފިޔަވަޅަކަށް ބޭނުންކުރައްވާފައިވާ އުޞޫލުން ޙުކުމްކަން އަދާހަމަނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ ތަޙުޤީޤު ހިންގުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ ފަރާތްތައް ނިންމުމަށް ހަމަޖެހިފައި ނުވަތަ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާގެ ބާރު ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާއަކަށް ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤު ހިންގުމަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކަމަކީ ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅިގެން ޤާނޫނީ މާއްދާގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިސްތިސްނާ ހުރިނަމަވެސް އަދި ބަލަހައްޓާ އެކަމަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ ތަޙުޤީޤު ހިންގުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވާކަމާ އެ ކަމަށް ވަކާލާތުކުރާ ފަރާތަށް، އެކަމަށް ބެލުމުގެ ޤާނޫނީ ނަޒަރިއްޔާތަކާއި ގުޅިގެންވާ ގޮތުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނީ އެހެން ބަލައިގަތުން، އެ ބަދަލު ވެފައި ކަނޑައެޅިފައިވާކަން އަރުވާނަމަ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

41. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

" 76. (ހ) ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އެއް އިދާރާއިން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ ކަމަކީ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އެހެން އިދާރާއަކަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ކަމުގެ ތަޙުޤީޤު ހިންގަންވާނީ މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(ށ) ފުލުހުން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ވަކި ޚާއްޞަ ޤާނޫނެއްގެ ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤު ހިންގުމުގެ ބާރު ޤާނޫނަކުން ލިބިދީފައިވާ އިދާރާއެއްގެ އިޚްތިޞާޞް ހިނގާނަމަ، އެ މައްސަލައެއް އެ ތަޙުޤީޤު ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އެ ކަމުގެ އެ ބައިގެ ތަޙުޤީޤު އެ އިދާރާއަކަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި އެ އިދާރާއަށް މައްސަލަ ހަވާލުކުރުން؛ ނުވަތަ

(2) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކަން ގެންދިއުމުގައި ގުޅިގެން ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލުތަކެއް ފުލުހުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

42. ދަޢުވާލިބޭން ޚިލާފުވިކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގެ ސަރީޙަ ނައްސަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންވާ ހިނގުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، ދެވުނު ހިނގާ ބަޔާނެއް ފަރާތުން ވަކި ވަގުތެއް އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަން އަދާލަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ކުށުތަކުގެ ބަޔާންތަކުން ކުރިން ވަކި ވަގުތެއްގެ ކުރީގެ ބަޔާނަކީ ހުކުމްކުރުމަށް ނިސްބަތްވާ ބަޔާންތަކަކަށް، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާކަމަށްވާނަމަވެސް، އެ ބަޔާނަކީ ޝަރީޢަތް ފަށައިގެން އެކަށީގެން ނޫނެވެ، މި ކޯޓަށް ފެނިފައިވާ ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ކަންމިހެން އޮތުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި، ޤާނޫނީ ބަސްކުރު އިސްވެ ދެއްވާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ބުނުމާއި ބަލަންޖެހޭ ނުކުތާއެއް އަދާލަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިޖުރާއީ ނިޒާމާ ޚިލާފަށް ޝަރީޢަތްހިންގާފައިވާކަމަށް ބުނާ ބުނުން

43. އިސްތިއުނާފަށް ދެވަނަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ވަކީލުކޮށްފައިވާ، ކޯޓުގެ ކަރުދާސް ހުށަހަޅައިފައިވާ އެހެން ކަމެއް، އެ ނިންމުން، ކޯޓުގެ ކަމާ ބެހޭ ކަމުގައި އުސޫލުން ޤާނޫނީ ގޮތުން ދަޢުވާލިބޭ ކަމެއް އިޖުރާއީ ނިޒާމާ ޚިލާފަށް ބުނު ފާހަގަކޮށް ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައް ބަލައިލުމުން މި ނުކުތާގައި އެއް ފާހަގަ ކުރެވޭ ކޯޓުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ބަލަންޖެހޭކަމަށް އަދާލަތުން ނުފެނެއެވެ.

44. އަދި މި ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ފަހަރުން ކޯޓުގެ ކަރުގެ ބުރުގެ އަމުރުން ދަޢުވާލިބޭ އެއްބަސްވުމާ ކުރުމަށް އެ އިޖުރާއީ ނިންމުމުގައި ނިންމާފައިވާ އެކަށީގެންވާކަމެއް އަދާލަތުން

ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެކަން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ފާހަގަކުރި 2 އިޖުރާއީ ނުކުތާއާމެދު ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާގޮތް އެ ކޯޓު އަމުރުގެ "އިތުރުބަޔާން" މި ސުރުޚީގެ ދަށުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ އެންމެ ފަހު ޖުމްލައިން ސާފުކޮށް އެނގޭތީއެވެ. އެ ޖުމްލައިގައި އޮތީ "ދިފާޢުން ހުށަހަޅާ 2 ނުކުތާވެސް ބަލައި ޙުކުމަކަށް ނިންމަމެވެ." މި ފަދައިންނެވެ. އޭގެ އިސްކުރުން، ވަކީ ޑޮކްޓްރިންގެ ކުރީގެ ޙުކުމުގައި ވަޒަންކުރިއިރު، އެ ޙުކުމަކާ ގުޅުންހުރި ހާލަތަކަށް ހައިކޯޓުގެ ފަހިމާތު ބެލުމުން ޤާނޫނާ ޚިޔާލުތަކީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފަރާތުން ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްފައިވާ އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. އެކަން ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުން، ކޯޓުގެ ޙުކުމުގައި، އެ ޙާލަތަށް "ކަމެއް" ހާލަތެއްގައި ޙުކުމުކުރުމުގެ ބާރު ދޫކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ބުނެފައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދޫކޮށްފައިވާ ބަޔާންކުރާ ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. އެއްގޮތްވާން، މި ނުކުތާއަށް އިސްތިއުނާފުގެ ބަލާ ހިނގާ ނުކުތާއެއް ކުރިން ބަޔާންކުރާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ ޚާއްޞަ ޙާލަތެއްގައި ކުރުމުގައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާގޮތަށް ޙުކުމް ކުރުން

45. އިސްތިއުނާފީ ޖިނާއީ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ކަނޑައަޅާ ޙުކުމުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވުމުގެ ޚާއްޞަކަމަށް ބަލާފައިވާތީ، އެ ޚާއްޞަ ކަމަށްވާތީ ޝަރީޢަތުގައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނަމަ ފާހަގަކުރާނެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުކުތާ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމާއި މުޢާމަލާތްކުރުމުގައިވާތީ، އެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާ ތަޠުބީޤުކޮށްފައިވާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައި މި ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައި މާއްދާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ

އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އެކަނި ނޫންކަން [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރި ސަބަބުތަކުގައިވާ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވާ ގުޅުންހުރި މާއްދާތަކުގައިވާ [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 3، 4، 5 އަދި 6 ވަނަ ނަންބަރަށް ދަރުޖައިން ބަލާލާއިރު، ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ހާލަތް ފުރިހަމަވާ ސަބަބު ބައްދަލުކުރެވިއްޖެކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފު އަދި ވިދާޅުވާ ނުކުތާއަށް އާދޭހުގެ [illegible] ނިންމައެވެ.

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ ތަފާތުކޮށްފައި ފާސްކުރި ނުކުތާއާމެދު ތަފާތުކުރުން ނިންމުން ނިންމި ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު[10]ގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) އާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނާ ބުނުން

46.އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުނު ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އެ ފަރާތުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ ތަފާތުކޮށްފައި ފާސްކުރި ނުކުތާއާމެދު ތަފާތުކުރުން ނިންމުން ނިންމި ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) އާ ޚިލާފުކަމަށެވެ.

47.ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

> "145. (ޅ) ވަކި ކަމެއް ހިނގި ވަކި ގޮތަކަށްކަން ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށެއްގައި، އެކަން ގޮތަކަށް އެކަން ކުރި ނުވަތަ ނުކުރި ތުހުމަތު ލިބިފައިވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު ދަތުރުކުރުމަކީ ޖާއިޒުވާނެއެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

48.ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ މުރާޖަޢާކުރި ސަރުކާރުން ވަކިކުރި ފަރާތުން ތަފާތުކޮށްފައި ފާސްކުރި ނުކުތާއާމެދު ޚުދު ތަފާތުކުރުން ނިންމާފައިވަނީ އެ ނުކުތާ ބަލައި ނިމުމުންނެވެ. އެގޮތުން އެކަން ނިންމި ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

---

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (މިގޮތުން، "ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު" ގަވާއިދު ފާސްކުރި އެކުރި މި ޤާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމާއެކު)

"....ތަފާތު ނުކުރުމާއި ހަމަހަމަ [illegible] ދިފާޢުން

[illegible]

[illegible] ... އެހެންކަމުން

ދިފާޢުން [illegible] 2 [illegible]."

މިފަދައިންނެވެ.

49. [illegible] 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible]

[illegible]

50. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް ބަލާއިރު، [illegible]

ބައެއް މީހުންގެ މަތީ [illegible]

[illegible] އެހެންނަމަވެސް،

[illegible]

51. އެހެންކަމުން، [illegible]

[illegible]

52. ދެން އޮތީ، ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުން ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނާ ބުނުމެވެ. އެ މާއްދާގައި ބުނަނީ، "ވަކި ކަމެއް އޮތީ ވަކި ގޮތަކަށްކަން އާންމުކޮށް އެނގޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." މިފަދައިންނެވެ.

53. މި މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ "އާންމުކޮށް އެނގޭ ކަންކަން" [illegible] [illegible] [illegible] އެނގޭ [illegible].

54. [illegible] ގާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible] ގާނޫނުއަސާސީގެ އެ މާއްދާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

55. އެހެންކަމުން، ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ [illegible].

56. އެހެނީ މައްސަލަތަކުގައިވެސް ވަކި ގޮތްތެރިންގެ މައްސަލަތަކަށްވުރެ، ޚާއްޞަ ވަކި ގޮތްތެރިންގެ މައްސަލަތަކަށްވުރެ، އެ މައްސަލައިގައި ބަންދު އަމުރަކަށް އެދިފައިނުވާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ބަންދު އަމުރަކަށް އެދިފައިވާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ގޮތުން ވާޖިބުވާގޮތައި އަޚްލާޤު އެންގުމުގެ، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނާ ފަދައިން ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު ފުރިހަމަކަމުގެ މައްޗަށް ފުރިހަމަވެފައިވާ ބަލައި، ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާގޮތުގެ ނުރައްކާގައި މި ބަންދު އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްވާފައިވާ އަޑުއަހަންޖެހޭ ފާހަގަކުރެއްވުމާއެކުއެވެ.

57. އެހެންކަމުން، ދަޢުވާކުރެވުން ފާހަގަކުރި ވަކިވެން މި ނުކުތާއަކީ، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި އޮތް ހުކުމަށްވުރެ ބާވައިން، އިސްތިއުނާފީ އޮނިގަނޑު ޤާނޫނުގެ ނުކުތާއެއް ނުކުންނަކަމުގައި އަޑުއަހަންނަ އެއްބަސްވާގޮތެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

58. ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެ ގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 ކޯޓު އަމުރު، ހުކުމްކުރެއްވި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ބާޠިލުކުރުމަށް ގަރާރު ނެރެފައިވާ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިނު ނިޔާގެ ރައުޔު

59. އިސްތިއުނާފީ ހުކުމަކަށް ނުކުތާގެ އަސާސް ބިނާވެގެން، މުޚްތަޞަރު ސަމްވާދުން ވަރުދު ("ސަމްވާދުން") ހައްޤުތަކު ކުރުމުގެ އިޖުތިހާދާއި އަދި އެކަމުގެ ބަރުދުގެ މުއްދަތު އިޖުތިހާދުތަކުގެ އިޖުތިހާދު ކުރިމަށް ގަނޑުވަރައި އެކަމުގެ މައްސަލަ ކުރުވުން ކުރައްވާސަލަށްގެ ކުރުވާއަދުގެ މައްސަލަ ކަމަށްވާއިރު، އަންޑް-ކޮރަޕްޝަނަށް ކުރިޔަށްގެ

ބައިވެރިވުމެއް ނެތްކަމަށް ބުނާ ބުނުމުގެ މައްޗަށެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ، އެއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 76 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.[11]

60. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މިހެން ބުނާ ސަބަބަކީ، [illegible] މައްޗަށް ދެ ތުހުމަތެއް ކުރެވިފައިވާއިރު، ކޮރަޕްޝަންގެ ކުށުގެ ތުހުމަތާއި ގުޅިގެން ތަޙްޤީޤު ކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް އަދި މަނީ ލޯންޑަރިންގ ގެ ތުހުމަތާއި ގުޅިގެން ތަޙްޤީޤު ކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ފުލުހުންނަށް ލިބިދީފައި [illegible] ގޮތުންނެވެ. މިހާލަތުގައި، އަމަލު ކުރަންޖެހޭ ގޮތެއް ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނަނީ، އެކުށުގެ ތުހުމަތާއި ގުޅޭ [illegible] އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ތަޙްޤީޤު އިދާރާއަކުން [illegible] ތަޙްޤީޤު ކުރުން ނޫނީ އެ ދެ އިދާރާ އެކުވެގެން ތަޙްޤީޤު ކުރުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 76 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތް ކަމަށެވެ.

61. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފައްދާ ސުވާލަކީ ޤާނޫނީ ސުވާލެކެވެ. މިސުވާލަށް ބަލާއިރު، މަނީ ލޯންޑަރިންގ ގެ ކުށަކީ [illegible] ވަކި (distinct) ކުށެކެވެ. ހަމައެއާއެކު، މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ކުށަކީ މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ކުށާ ގުޅިފައިވާ ކުށް (predicate offence) ތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެންވާ އަދި [illegible] (inseparable) [illegible] [illegible] މިހާލަތުގައި، މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ކުށާ ކުށް [illegible] ކުށެކެވެ.

---

[11] މިސާލަކަށް [illegible] (2021) [illegible] 30، [illegible] 78 ވަނަ [illegible] 82 ވަނަ [illegible] (ސ-52، 54). [illegible] 188 ވަނަ [illegible] (ސ-104)

އެހެން މީހެއްގެ [illegible] [illegible] ވާނެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ އެހެން [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] ވާނެއެވެ. [illegible] [illegible] ދިވެހި ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވާނެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވާނެއެވެ. [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] "...ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]..." [illegible].[12]

62. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގައި، ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ކޮންޓްރޯލްޑް ޑެލިވަރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]،

---

[12] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (2021) [illegible] 30، [illegible] [illegible] [illegible] 81 [illegible] [illegible] ([illegible]54)

ފުލުހުންނަށް ތަޙްޤީޤު ކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި [illegible] ... "...[illegible]"[13] [illegible] 76 [illegible] 76 [illegible]

63. [illegible] 76 [illegible]

64. [illegible] 76 [illegible]

---

[13] ޢަބްދުﷲ [illegible] (2021) [illegible] 30، [illegible] 188 [illegible] (ސ.104)

ސަލްމާންގެ މައްޗަށް ކުރެވުނު [illegible] ތުހުމަތުތަކާ ގުޅޭ ހެކިތައް އެއްފަރާތް ކުރެވުން ޖެހޭނެކަމަށް ބުނެ ދެއްކި ވާހަކައެވެ. ކުރިން ބަޔާން ކުރިހެން، މަތީ ފޯރެންސިކްގެ [illegible] [illegible] ކުރީ މަތީ ފޯރެންސިކްގެ ކުރާ [illegible].

65. ތިންވަނަ ނުކުތާއާއި ގުޅިގެން ދަށުކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަށް ތާއީދު ކުރަމެވެ.

66. ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކުރަނީ ދުސްތޫރީ މައްސަލައެއްގެ ވާހަކައެވެ. ސަލްމާން ބަންދު ކުރުމަށް ނިންމިއިރު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤު ނުކުރުމާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހަމަހަމަކަން ގެއްލޭ ގޮތަށް މިމައްސަލައިގައި އަމަލުކޮށްފައި އޮތް [illegible] ވާހަކައެވެ.

67. މިނުކުތާގައި ސަލްމާންގެ ފަރާތުން ވާހަކަ [illegible] [illegible] ނުކުތާގައި ޤާނޫނުއަސާސީއިން ދީފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

68. ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކުން ތަރުތީބުވާ [illegible] ޖޫރީ [illegible] ދުސްތޫރީ ޙައްޤުތަކަށް [illegible] [illegible] ގޮތުގައެވެ. އޭގެ މާނައަކީ [illegible] [illegible] [illegible][14] [illegible] [illegible] [illegible] ދުސްތޫރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި ދުސްތޫރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދުސްތޫރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[14] މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (2021) [illegible] 30، [illegible] [illegible] [illegible] 90 ވަނަ ނުކުތާ (ސ-56) އިން [illegible].

މުއްދަތު މަޖިލިސްތަކުގެ ތެރެއިން ހެދި ހަރަކާތްތަކެއްގެން ބަލަންޖެހޭ ފަދަ ދުސްތޫރީ މައްސަލައެއް ބެލުމަކީ ޖާނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމް ހިންގޭނެ ގޮތެއް ނޫނެވެ. އެކަންކުރަންޖެހޭ ބޭނުމަކީ ވަކި މައްސަލައަކަށެވެ.

69. ހެދި ހަރަކާތްތަކުގެ ގޮތުން، ދިފާޢުގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަލާފައިން ޤާނޫނު ނަންބަރު:11/2022 (ހުއްދަތަށް ޤާނޫނު) ގެ 45 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ބަލާއިރު، އެ އަކުރު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ތަރިކަތަކަށް ނޫނެވެ. އެހެނީ، އެ އަކުރުގައި، އިންސާފުން އެހެން ކަންކަމުގެ ބައިތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގައި ހުރި ހުކުމުގެ ނުވައި ކޮޅަށް ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން ކަމަށް ހަމަ އެގޮތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ކަންކަމެވެ. އެކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމަށް ހުއްދަތަށް ޤާނޫނު ބަޔާންކުރަނީ، ވަކި ގޮތެއްގެ ތަބާވުމެއްގެ ކަންކަމެވެ. އެކަން ހުއްދަތަށް ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާލުމުން އެނގެން އޮތެވެ. ވީމާ، ތަންފީޒުކުރާން ދަށުގެނބައިގެންކަމަށް ބަޔާ ކަންކަމުގައި، ހުއްދަތަށް ޤާނޫނުގެ 45 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ހުކުމުގެ ހުކުމާއި ނުވައި ސާބިތުކުރުމަށް ކަންކަން ކަމަށް ބަލައިގެން ސާބިތުވެ ކުރެވޭ އެކަން ކުރެވޭން އޮންނާނީ ގޮތަށް ނޫނެވެ.

70. ބަޔާންވީ ކަންކަމަށް ބަލައި، ފަނޑިޔާރު ހަސަން ސަޢީދުގެ ނިންމުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ ރައުޔު

71. ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ބަލާ ވަނަ ނުކުތާގެ ދެވަނަ ނިޔާސަތުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ރައުޔަށް ވެސް ތާއީދުކުރަމެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2025/559 ކޯޓު އަމުރު، އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ބާޠިލުކުރާނެ ވަޖެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްދީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫން